

MANTENIMENT DEL BOSC AMB OVELLES

AUTOCTONES DE RAÇA RIPOLLESA

Comenten la distribució dels boscos i superfícies boscoses a Catalunya i, de manera especial, a les comarques de Girona, el mal estat i la precarietat de la conservació, i exposen, també, els resultats d'una experiència amb un ramat d'ovelles de raça Ripollesa en un bosc d'associació de planifolis i coníferes a la comarca de la Garrotxa. Mostren que l'experiència és positiva, però que, per causes alienes, va acabar malament.

Es pot inscriure a la ponència "Boscos. Espais Naturals. Pisatgisme" o bé a la de "Ramaderia".

Autors:

Jesús Domingo i Martínez.
Professor de
Professional Agrària.
Bell-lloc del Pla,
C/ València 40,
Tlf. (972) 23-21-11
17005 GIRONA.

Fornació

Josep Llovet
Joaquim Viñolas.

MANTENIMENT DEL BOSC AMB OVELLES AUTOCTONES DE RAÇA RIPOLLESA

INTRODUCCIÓ

A Catalunya, els boscos representen el 42'39 % de la superfície total, vegeu el quadre V de l'annex. Aquest és el percentatge més elevat d'un país de la Unió Europea. Al mateix quadre podem apreciar que és a les comarques de Girona on la relació és més elevada, amb un 45'23 % és molt superior a la mitjana de Catalunya.

Als quadres I i II podem apreciar com està distribuïda la superfície forestal, per tipus de bosc i de propietat, privada o pública. Apreciem que és molt superior la propietat privada que la pública, a nivell de Catalunya aquesta diferència és molt clara a les comarques de Girona, amb una relació aproximada de 8 a 1, fem aquest aclariment perquè en aquests moments són els propietaris de boscos privats els que tenen vertaders problemes per mantenir-los en condicions adequades per a la seva explotació.

Al quadre III, observem la distribució de la superfície arbolada amb espècies forestals a les comarques de Girona. Les comarques amb un percentatge més elevat són les de la Garrotxa i la de La Selva, en les quals està per sobre del 57 % de la superfície total.

QUADRE I
SUPERFÍCIE FORESTAL DE PROPIETAT PRIVADA. En ha.

Comarques de	Bosc			Arbusto i matolls	Total superfície
	Explot.	No explo	Ttl.bosc		
Girona	260.504	7.399	267.903	85.004	352.907
Barcelona	360.111	4.520	264.631	77.669	442.300
Lleida	167.571	33.900	201.471	195.900	397.371
Tarragona	102.100	3.965	106.065	98.540	204.605
Catalunya	890.286	49.784	940.070	457.113	1.397.183

Font: Anuario de estadística agrària 1.990. MAPA.

QUADRE II
SUPERFÍCIE FORESTAL DE PROPIETAT PÚBLICA. En ha.

Comarques de	Bosc			Arbustos i matolls	Total superfície
	Explot.	No explo	Ttl.bosc		
Girona	31.355	1.676	33.031	10.446	43.477
Barcelona	13.746	1.400	15.146	3.224	18.370
Lleida	96.949	40.659	137.608	133.800	271.408
Tarragona	5.983	17.953	23.936	33.269	57.205
Catalunya	148.033	61.688	209.721	180.739	390.460

Font: Anuario de estadística agrària 1.990. MAPA.

La distribució de l'arbolat de bosc a Girona ve exposada al quadre IV on apreciem la superfície total i la distribució per agrupacions en espècies. El nombre més elevat correspon al de planifolis amb 125.192 ha i un 21'27 % de la superfície de bosc, seguida de l'associació de coníferes i planifolis.

QUADRE III
SUPERFÍCIE ARBOLADA AMB ESPÈCIES FORESTALS,
PER COMARQUES DE GIRONA

COMARCA	Superfície en ha.	% de la superf. de la comarca.
La Cerdanya (Gir)	5.630	22'48
El Ripollès	34.368	34'60
La Garrotxa	43.190	58'82
Alt Empordà	40.931	30'56
Baix Empordà	17.636	25'17
Gironés i Pla de l'Estany	38.204	45'58
La Selva	58.881	57'12

Font: *Mapa de conreus i aprofitaments de Girona*

Els boscos de planifolis han estat pasturats per ramats d'ovelles des d'èpoques immemorials. A la zona del Montseny-Guillerries existeix el sistema de pasturatge en transhumàcia, 1(J.Domingo i J. Serra).

Actualment, els boscos de planifolis i molts d'associats amb coníferes es troben en situació de mala conservació, especialment aquells que no es troben en zones de la comarca de la Selva, ahora que són un clar perill d'incendis forestals.

QUADRE IV
DISTRIBUCCIÓ DEL BOSC A GIRONA

Plantes	ha.	% del total de la superfície arbolada
Coníferes	70.112	13'27
Planifolis	125.192	21'27
Associació coníferes-planifolis	98.847	16'79
Total	302.151	51'76

Font: *Mapa de conreus i aprofitaments de Girona*

CARACTERÍSTIQUES DE L'OVELLA RIPOLLESA

L'ovella autòctona de raça Ripollesa és una ovella ben adaptada a les comarques de Girona, capaç de viure en sistemes extensiu, en transterminàcia i en transhumàcia. A la zona del Montseny-Guillerries hi ha la sub-raça Ripollesa del Montseny (2) especialitzada en l'aprofitament de pastures de boscos de planifolis i d'associacions de planifolis-coníferes.

PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

Tenint en compte el problema de conservació, en el qual estan immersos gran part dels boscos de propietat privada i l'experiència dels ramaders de la comarca de La Selva, vàrem plantejar-nos de fer un estudi sobre la utilització de les ovelles de raça Ripollesa com a element animal principal per mantenir nets els boscos de planifolis i el d'associades. En veure que era possible, es posà en marxa el següent pla:

PLA DE L'EXPERIÈNCIA

En una finca de la comarca de la Garrotxa, en la qual hi ha 300 ha. de terreny forestal d'associació planifolis-coníferes i 40 ha de pastures en terra de conreu, s'hi posà un ramat de 300 ovelles de raça Ripollesa.

- 1.- Abans d'introduir el ramat s'havia fet una neteja del bosc, es tancà amb filferro i s'hi posà un pastor elèctric.
- 2.- Sobre el bosc net, es va fer una resembra amb gramínies i lleguminoses autòctones de la zona, entre les gramínies més importants hi havia el margall, la festuca ovina i el dactilo glomerata, i entre les lleguminoses els trèvols i el lotus corniculatus.
- 3.- A les 40 ha de pasturatge amb possibilitat de conrear, se sembraren totes de brumus catàrticus, espècie que s'ha adaptat molt bé al pasturatge d'ovelles a totes les comarques de Girona.
- 4.- S'hi posaren les 300 ovelles, sense pastor ni cap persona que en tingués cura especial.

Les ovelles es distribuïen per totes les zones de la finca, segons els dies i les condicions climàtiques. Parien al bosc, els xais creixien amb certa normalitat, no van apareixer malalties dignes de ressenyar.

RESULTATS

Els resultats del primer any foren els esperats, el bosc es mantenia net i no es notaren maltractaments dels arbres per part dels animals.

Tot funcionava bé, fins que al mes de març del segon any, en acabar la temporada de cacera, principalment del senglar, un bon grup de gossos salvatges abandonats pels caçadors, penetraren al tancat sense respectar tanques ni pastor elèctric, dispersaren moltes ovelles, un elevat número es trobà mort pels mateixos gossos, altres despenyades i esgotades de les ccrredises, els xais abandonats o morts i el tancat destrossat. Total, un desastre.

Heu tingut notícia de casos similars en comarques d'Osona i el Berguedà. ASOVI, en el Full Informatiu n. 12, es fa ressò d'aquest problema i ha elevat una proposta al Parlament de Catalunya.

CONCLUSIONS

- 1.- *Es demostra que l'ovella de raça Ripollesa és un element important per mantenir nets i productius els boscos de planifolis i d'associacions d'aquestes amb coníferes.*
- 2.- *Amb el nostre pla, a més de mantenir nets els boscos i fer-los aprofitables, es manté una ovella autòctona de les nostres contrades.*
- 3.- *Perquè el pla sigui rendible, és imprescindible el poder controlar els gossos abandonats i asalvatjats. Les pèrdues foren elevades i no poguerem demanar indemnització a ningú.*
- 4.- *Voldríem conscienciar a les administracions locals, comarcals i autonòmica, així com a la Federació de Caçadors de Catalunya i als particulars del problema que representen els gossos abandonats.*

AGRAÏMENTS

Agraïm al Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat els ajuts concedits per a la neteja i resembrat del bosc.

BIBLIOGRAFIA

Anuario de Estadística Agraria 1.990.- Ministerio de Agricultura Pesca y Alimentación. Secretaria General Técnica. 1.993

(3) -"Atac de gossos salvatges". 1.993.- *Butlletí Informatiu*, nº. 12. ASOVI 1994.

(1) -DOMINGO, J i SERRA, J. 1.987.- "L'ovella del Montseny-Guilleries" *Treball premiat per la CIRIT*, any 1.987.

(2) -DOMINGO, J. 1.994.- *Producció i maneig del bestiar oví. Evolució, races i mètodes de reproducció.* Bell-lloc del Pla. Girona 1.994.

-"Mapa de conreus i aprofitaments de Girona". 1.986.
Ministerio de Agricultura Pesca y Alimentación.
Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

ANNEXOS

QUADRE V
SUPERFÍCIE DE BOSC RESPECTE DEL TOTAL. En ha

COMARQUES	Total superfície geogràfica	Total superfície de bosc	% de bosc
Girona	588.622	319.208	54'23
Barcelona	773.273	400.679	51'82
Lleida	1.202.987	432.293	35'93
Tarragona	628.300	209.300	33'31
Catalunya	3.193.182	1.353.480	42'39

Elaboració pròpia amb dades de l'Anuari Estadístic

QUADRE VI
DISTRIBUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE FORESTAL. En ha.

	Bosc			Arbustos i matolls	Total superfície
	Explotad	No explo	T. bosc		
Girona	291.559	9.075	300.934	95.450	396.388
Barcelona	373.857	5.920	379.777	80.893	460.670
Lleida	264.520	74.559	339.079	239.700	668.779
Tarragona	108.083	21.918	130.001	131.809	261.810
Catalunya	1.038.319	111.472	114.791	637.852	1.787.643

Font: Anuario de Estadística Agraria 1.990. MAPA.

QUADRE VII
% DE LA SUPERFÍCIE FORESTAL DE PROPIEDAT PRIVADA RESPECTE DEL TOTAL.

	Bosc			Arbustos i matolls	Total superfície
	Explotades	No explt	tol.bosc		
Girona	89'25	81'53	89'02	89'05	89'03
Barcelona	96'32	76'35	96'01	96'01	96'01
Lleida	63'36	45'47	59'42	59'41	59'41
Tarragona	94'46	18'09	81'58	74'76	78'15
Catalunya	85'74	44'66	81'78	71'66	78'16

Elaboració pròpia amb dades de l'anuari estadístic.